

«ازدواج سفید» نتیجه شرک‌ورزی در مقوله ازدواج است

کارشناسان مسائل خانواده، تربیتی و دینی بر این باورند که تصمیم‌های خانواده نقش به‌سزایی در بازگشتن مقوله ازدواج به جایگاه اصلی و اساسی خود در جامعه دارد.

کارشناسان مسائل خانواده، تربیتی و دینی بر این باورند که تصمیم‌های خانواده نقش به‌سزایی در بازگشتن مقوله ازدواج به جایگاه اصلی و اساسی خود در جامعه دارد.

خبرگزاری مهر؛ گروه جامعه - محسن پورعرب: قیمت‌های سر به فلک کشیده گوشت را که نگاه می‌کند، دیگر فیلش یاد هندوستان نمی‌کند! ترجیح می‌دهد با همین شرایط فعلی زندگی را ادامه دهد. قیمت اقلام معیشتی زندگی که این باشد دیگر جرأت فکر کردن به مقوله «تشکیل زندگی» و هزینه‌هایش را نمی‌کند. نه اینکه نخواهد؛ نمی‌تواند. پس دستش را می‌گیرد و به قدم زدنشان ادامه می‌دهند. می‌گویند و می‌خندند به چرخ روزگار، و از آینده‌ای حرف می‌زنند که انگاری قرار است با همین رابطه تعبیر شود.

از نحوه و مدت آشنایی‌شان پرسیدم که در جواب گفت: «در دانشگاه با هم آشنا شدیم و حدود دو سالی است که با هم در ارتباط هستیم. البته ارتباط که نه، زوج هستیم!» نگاهی به دوستش یا همان همسرش کردم و از او میزان رضایتش از این رابطه را پرسیدم؟ که در جواب گفت: «نوع رابطه ما با سایر روابط فرق دارد. دوستانمان به قول معروف با یکدیگر دوست دختر، پسر هستند اما ما خیلی نزدیک‌تر و صمیمی‌تر هستیم. نوع رابطه ما شبیه روابط زن و شوهرها است. با این تفاوت که با همدیگر زندگی نمی‌کنیم. البته برخی روزها را با هم در طول سفر سپری می‌کنیم اما فعلاً نتوانسته‌ایم مکانی را برای سقف روی سرمان فراهم کنیم. شرایطمان خاص است و معمولاً کسی به راحتی به امثال ما خانه اجاره نمی‌دهد. برای همین از خانه‌های دوستان و سایر مکان‌های قانونی برای گذراندن اوقات با هم بودنمان استفاده می‌کنیم.»

تصمیم‌های زوج‌های جوان طی چند سال اخیر درباره مقوله «ازدواج»، عجیب نیست اما نگران‌کننده است. مشابه چنین زوج‌هایی که به دلایل متفاوت و البته اهم اقتصادی تصمیم بر تشکیل ندادن زندگی گرفته‌اند کم نیست. البته که آمار مشخصی از تعداد دختران و پسرانی که همباشی و ازدواج سفید را به ازدواج ترجیح داده‌اند وجود ندارد اما تأکید اخیر رهبر معظم انقلاب در دیدار با جمعی از مداحان و ذاکران اهل بیت بر این مقوله نشان می‌دهد مسئله «ازدواج سفید» در حال پیوستن به سایر آسیب‌های اجتماعی نگران‌کننده است. ایشان ازدواج‌های دیر هنگام و سخت، فرزندآوری کم و ترویج پدیده‌های زشتی همچون ازدواج‌های سفید را که سیاه‌ترین ازدواج است، به همراه تلاش برای از بین بردن حیا و عفت را از موارد و زمینه‌های در خطر قرار گرفتن نظام خانواده برشمردند و تأکید کردند: «ایجاد زمینه برای طهارت و پاکیزگی جوان، مؤثرترین راهکار جهت مقابله با توطئه‌ها و حفظ انقلاب و نظام جمهوری اسلامی است.»

با این حال سوال مهمی که مطرح است، چرایی روی آوردن جوانان به مقوله «ازدواج سفید» است؟؛ کارشناسان معتقدند مسائلی چون مشکلات اقتصادی، بالا رفتن سن ازدواج، افزایش آمارهای طلاق، محک زدن رابطه، عدم اعتقاد به مسئله ازدواج و عدم مسئولیت‌پذیری از مهمترین علل روی آوردن به ازدواج سفید است.

با این حال نکته قابل تأملی که باید بدان توجه کرد پررنگ‌تر شدن این مقوله پس از بیانات رهبر معظم انقلاب درباره اهمیت بنیان خانواده در سال‌های گذشته و توجه به سیاست‌های کلی جمعیت است!

خانواده سلول اصلی در جامعه است

رهبر معظم انقلاب، در ۱۴ دی ۱۳۹۰ در سومین نشست اندیشه‌های راهبردی، با تأکید بر اهمیت مسئله خانواده فرمودند: «مسئله‌ی خانواده، مسئله‌ی بسیار مهمی است؛ پایه‌ی اصلی در جامعه است، سلول اصلی در جامعه است. نه اینکه اگر این سلول سالم شد، سلامت به دیگرها سرایت می‌کند؛ بلکه به این معناست که اگر بدن سالم است، بدن که غیر از سلول‌ها چیز دیگری نیست. هر جهازی، مجموعه سلول‌هاست. اگر ما توانستیم سلول‌ها را سالم کنیم، پس سلامت آن جهاز را داریم. مسئله اینقدر اهمیت دارد.»

از سوی دیگر ایشان با اشاره به اهمیت مقوله ازدواج بارها فراهم کردن شرایط ازدواج آسان را از مسئولان خواستار شده اند. رهبر معظم انقلاب در فرمایشاتی که در سال ۹۳ به مناسبت سالروز ازدواج فرخنده و مبارک حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (س) ایراد فرمودند، تاکید کردند: «اساس ازدواج در اسلام بر سادگی است. در اوایل انقلاب نیز همین طور بود، منتها متأسفانه این فرهنگ تکاثر و تفاخر و سرمایه داری، یک خرده کار را مشکل کرد. متأسفانه بعضی از مسئولان هم با ازدواج های کذایی خانواده هایشان، مشکلاتی را درست کردند.»

به این موارد باید ابلاغ سیاست های کلی خانواده از جانب ایشان به رؤسای سه قوه که در سال ۹۵ انجام شد را نیز اضافه کرد. رهبر معظم انقلاب در بخشی از این سیاست ها به موارد مهمی از جمله «محور قرار گرفتن خانواده در قوانین و مقررات، برنامه ها، سیاست های اجرایی و تمام نظامات آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به ویژه نظام مسکن و شهرسازی؛ ایجاد نهضت فراگیر ملی برای ترویج و تسهیل ازدواج موفق و آسان برای همه دختران و پسران و افراد در سنین مناسب ازدواج و تشکیل خانواده و نفی تجرد در جامعه با وضع سیاست های اجرایی و قوانین و مقررات تشویقی و حمایتی و فرهنگ سازی و ارزش گذاری به تشکیل خانواده متعالی بر اساس سنت الهی؛ مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمنان برای فروپاشی و انحراف روابط خانوادگی و رفع موانع و زدودن آسیب ها و چالش های تحکیم خانواده؛ ارتقا معیشت و اقتصاد خانواده ها با توانمندسازی آنان برای کاهش دغدغه های آینده آنها درباره اشتغال، ازدواج و مسکن و، پیشگیری از آسیب های اجتماعی و عوامل تزلزل نهاد خانواده بویژه موضوع طلاق و جبران آسیب های ناشی از آن با شناسایی مستمر عوامل طلاق و فروپاشی خانواده و فرهنگ سازی کراهت طلاق» تاکید کردند.

پس از تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب مبنی بر تحکیم بنیان خانواده و ترویج ازدواج های آسان، جامعه به این سمت حرکت کند؛ اما اقدام های کند برخی مسئولان نشان می دهد هنوز تا نقطه مطوب فاصله زیادی داریم اما حالا ایشان پس از این سلسله بیانات و ترسیم نقشه راه رسیدن به جامعه ای پویا و سالم، نسبت به ترویج مسائلی چون «ازدواج سفید» هشدار داده اند. هشدار می که به نظر می رسد نشأت گرفته از گزارش های پایش وضعیت آسیب های اجتماعی در جامعه است که تقدیم ایشان شده است. علاوه بر این به نظر می رسد پس از تأکیدات مکرر رهبر معظم انقلاب مبنی بر تحکیم بنیان خانواده و ترویج ازدواج های آسان، جامعه به این سمت حرکت کند. اما اقدام های کند برخی مسئولان نشان می دهد هنوز تا نقطه مطوب فاصله زیادی داریم.

با این شرایط می توان گفت وضعیت نهاد اجتماعی خانواده و مسئله ازدواج در حال حاضر دستخوش تغییرات بسیار شده و نیازمند توجه و بازنگری در اصول و قواعد شکل گیری آن است.

عدم مسئولیت پذیری اساس ازدواج سفید است

مهرداد فلاطونی روانشناس اجتماعی و کارشناس مسائل خانواده در این باره معتقد است در مسئله ازدواج مسائل متعددی دخیل است اما آنچه امروز بیش از سایر علل در کاهش آمار ازدواج و رواج پدیده هایی چون ازدواج سفید تأثیرگذار است عدم مسئولیت پذیری جوانان است.

فلاطونی در گفتگو با خبرنگار مهر، گفت: مسئله اقتصاد و هزینه های تشکیل زندگی یکی از اصلی ترین عللی است که امروزه افراد را وارد رابطه سفید می کند. جوانان با این عقیده که خانواده را متحمل هزینه های سنگین تشکیل زندگی نکنند، رابطه سفید را به ازدواج ترجیح می دهند. درست است که بخشی از مقوله ازدواج به مسائل اقتصادی گره خورده است اما این تفکر که تشکیل زندگی با پول زیاد فقط میسر می شود غلط است. با این حال متأسفانه افراد با تاکید بر این موضوع راه اشتباه رابطه سفید را در پیش می گیرند.

زمانی که دو نفر با یکدیگر ازدواج می کنند هویت جدیدی به نام خانواده را برای خود ایجاد می کنند که تأثیر به سزایی در حمایت های اجتماعی دارد. مسئله هویت سازی با انجام ازدواج باید برای جوانان شفاف شود تا آنها مسئولیت پذیری را بپذیرند

این کارشناس مسائل خانواده در ادامه با بیان اینکه امروز در بین جوانان به دلایل متفاوتی چون هزینه های زندگی، مسئله طلاق و حتی مهریه ترس از ازدواج وجود دارد، اظهار داشت: مقوله ازدواج را باید از بعد هویتی برای جوانان تشریح کرد. زمانی که دو نفر با یکدیگر ازدواج می کنند هویت جدیدی به نام خانواده را برای خود ایجاد می کنند که تأثیر به سزایی در حمایت های اجتماعی دارد. مسئله هویت سازی با انجام ازدواج باید برای جوانان شفاف شود تا آنها مسئولیت پذیری را بپذیرند.

وی همچنین با اشاره به تفاوت های رابطه سفید در داخل و خارج کشور، تصریح کرد: مشاهدات نشان می دهد در

جوامع غربی افراد رابطه سفید را با این هدف که نقطه پایانی مشخصی داشته باشند آغاز می کنند. معمولاً روابط سفید به ازدواج یا جدایی ختم می شود. اما در حال حاضر مشاهدات در جامعه نشان می دهد جوانان رابطه سفید را بدون هدف ادامه می دهند و معلوم نیست این ارتباط قرار است به کجا ختم شود.

این روانشناس اجتماعی با تاکید بر عدم مسئولیت پذیری به عنوان اساس تشکیل رابطه سفید، تصریح کرد: زمانی که با افراد حاضر در چنین روابطی صحبت می کنیم آنها تاکید بر مسئله تعهد و مسئولیت پذیری می کنند. اما زمانی که از آنها می خواهیم همین قواعد را بصورت عرفی و قانونی در آورند شانه خالی می کنند و حاضر نیستند به صورت رسمی به انجام این تعهدات و وظایف بپردازند. بنابراین این موارد نشان می دهد جوانان در رابطه سفید به جای تعهد و انجام وظیفه به دنبال شعار دادن و رسیدن به امیال زودگذر هستند.

اهمیت رشد بلوغ چهارگانه برای ازدواج توسط خانواده

علاوه بر این راضیه معصومی، عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران بر این باور است که افراد برای ورود به دریچه جدیدی از زندگی باید آمادگی هایی را داشته باشند که ریشه در خانواده دارد.

معصومی در گفتگو با خبرنگار مهر گفت: افراد در دوران کودکی، نوجوانی و جوانی در ساختار و قاعده ای به نام خانواده حضور دارند بنابراین مقدمات ورود به مراحل جدید زندگی در همین ساختار و قاعده تشکیل می شود.

افرادی که قصد ازدواج دارند باید به سطح قابل قبولی از چهار بلوغ جسمی، عاطفی، جنسی و اجتماعی رسیده باشند. این چهار بلوغ اساس و ریشه شأن در ساختار خانواده پی ریزی می شود. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران با تاکید بر چهار پیش فرض برای تشکیل زندگی، افزود: افرادی که قصد ازدواج دارند باید به سطح قابل قبولی از چهار بلوغ جسمی، عاطفی، جنسی و اجتماعی رسیده باشند. این چهار بلوغ اساس و ریشه شأن در ساختار خانواده پی ریزی می شود.

وی در پاسخ به این سوال که در حال حاضر چه میزان بستر خانواده ها برای رشد این چهار بلوغ مهیا است، بیان داشت: باید به این نکته اشاره کرد که بخشی از این چهار بلوغ به صورت خواه ناخواه در خانواده رشد می کند. آنچه مهم است ایجاد بستر آگاهانه توسط والدین برای تکامل این چهار بلوغ است که در حال حاضر اصلی ترین چالش خانواده ها است.

معصومی در ادامه افزود: امروزه افرادی را در جامعه داریم که به سن ازدواج رسیده اند اما متأسفانه به دلیل رشد ناکافی چهار بلوغ ذکر شده نمی توانند تشکیل زندگی دهند. این موارد ناشی از عدم مدیریت خانواده در رشد بلوغ های ذکر شده است. با این حال خانواده هایی را نیز داریم که توانسته اند با توجه به این بلوغ فرزندان را پرورش دهند.

این کارشناس مسائل تربیتی همچنین با اشاره به علل بروز پدیده هایی چون ازدواج سفید، گفت: تغییر ساختار و تعاملات اجتماعی که به علت گذر از دوران سنتی به مدرنیته است از جمله عوامل تأثیرگذار است. با این حال زمانی که رفتارهای افراد حاضر در روابط سفید را بررسی کنیم مشاهده می کنیم که آنها نیز ریشه هایی از رفتارهای سنتی را به همراه دارند. با این شرایط با جوانانی رو به رو هستیم که نه کاملاً با قواعد بازی ازدواج سفید در حال زندگی کردن هستند و نه طبق فرهنگ و عرف پذیرفته شده جامعه اسلامی توانسته اند رویکرد پرهیزگرایانه داشته باشند.

در مقوله ازدواج دچار شرک شده ایم

علاوه بر این موارد، کارشناسان نیز بی توجهی به توصیه های دینی و مذهبی درباره آسان گرفتن مسئله ازدواج را در افزایش آمار آسیب هایی چون ازدواج سفید مؤثر می دانند. حجت الاسلام علی تبریزی در این باره معتقد است امروزه نه تنها مقوله ازدواج بلکه مسائل متفاوت دیگری که مربوط به ابعاد مختلفی از زندگی است از آموزه های دینی فاصله گرفته اند.

این کارشناس مسائل دینی در گفتگو با مهر با تاکید بر اینکه در حال حاضر ازدواج از سیره اهل بیت فاصله گرفته است، گفت: طبق سفارشات و کلام قرآن (آیه ۲۸۲ سوره بقره) توصیه شده است که در معاملات سخت گرفته شود. اما در مقابل هرچه روایات درباره ازدواج داریم به آسان گرفتن توصیه شده است.

روایت مشهوری از پیامبر (ص) نقل است که ایشان فرموده اند: «اگر جوانی قصد ازدواج با دختر شما را داشت، به دو

اصل مهم دین و اخلاقش توجه کنید که اگر این دو را داشت دخترتان را به ازدواج او در آورید». با این حال امروزه در جامعه مشاهده می کنیم که خانواده ها به دلایل متفاوتی چون نداشتن شغل پردرآمد، نداشتن مسکن و خودرو به خواستگارها جواب رد می دهند.

تبریزی با اشاره به سخن پیامبر (ص) افزود: «اگر جوان دین دار و با اخلاق را با بهانه های دیگری از ازدواج منع کنیم در جامعه فتنه ایجاد می شود». متأسفانه در حال حاضر فتنه در جامعه ایجاد شده که پدیده هایی چون ازدواج سفید بروز پیدا کرده اند.

خانواده ها نقش مؤثر خودشان را فراموش کرده اند. طبق روایات از جمله افرادی که در زمانی که هیچکس سایه آرامش ندارد، دارای سرپناه امن است کسی است که زمینه ازدواج آسان را فراهم کرده است وی با تاکید بر اینکه مدیران تا حدی در مسئله ازدواج مسئول هستند، تصریح کرد: نمی شود تمامی تقصیرات را به گردن مدیران انداخت. هر کسی در هر جایگاهی در این مقوله نقش دارد. خانواده ها نقش مؤثر خودشان را فراموش کرده اند. طبق روایات از جمله افرادی که در زمانی که هیچکس سایه آرامش ندارد، دارای سرپناه امن است کسی است که زمینه ازدواج آسان را فراهم کرده است.

اگر امروز جوانان از مقوله ازدواج فراری هستند و ترس دارند و راه های جایگزین را انتخاب می کنند، نتیجه رفتارها و تصمیم های خانواده ها و بعد از آن مدیران است. برخلاف آموزه های دینی درباره ازدواج سختگیری می شود و متأسفانه جوانان دچار لغزش می شوند.

تبریزی در ادامه افزود: باید بپذیریم مدیران تا حدی می توانند شرایط را برای مسئله ازدواج فراهم کنند و توقعات مان از آنها را پایین آوریم. برخی مدیران در اداره خانواده و تربیت فرزندان خودشان دچار مشکلاتی هستند، با این حال چگونه توقع داریم که آنها برای بنیان خانواده و آینده فرزندان جامعه بتوانند کاری کنند؟ این موضوع بدان معنی نیست که چون مدیران ناتوان اند پس سایر افراد جامعه کار کنند، بلکه هرکسی وظیفه ای دارد.

طبق کلام قرآن (إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ) تغییری ایجاد نمی شود تا زمانی که خودمان بخواهیم این تغییر ایجاد شود. با توجه به این کلام تغییر زمانی ایجاد می شود که جز جز افراد جامعه تغییر پیدا کنند، آن زمان است که مدیران نیز تغییر می کنند. بنابراین نقش خانواده با اهمیت است و باید تغییرات برای نزدیک شدن مسئله ازدواج به آموزه های دینی را از این نهاد اجتماعی آغاز کرد.

این کارشناس مسائل دینی با اشاره به اینکه متأسفانه در مسئله ازدواج دچار «شرک» شده ایم، اظهار کرد: امروز در پذیرش وعده خدا شک کرده ایم، بنابراین مشرک شده ایم. خداوند متعال در آیه ۳۲ سوره نور فرموده: «دختران و پسران را به ازدواج هم در آورید، اگر نیازمند بودند از فضل مان بی نیازشان می کنیم». امام صادق (ع) ذیل همین آیه فرمودند: «اگر کسی به خاطر نداشتن مال ازدواجش را با تأخیر بی اندازد دچار شرک شده است». با این حال مقوله ازدواج در حال حاضر از هر دریچه ای که دیده می شود به مسائل مالی ختم می شود.

در پایان، آنچه که می توان از اظهارات کارشناسان نتیجه گرفت جایگاه با اهمیت نهاد اجتماعی خانواده در قرار گرفتن ازدواج در مسیر صحیح است. همچنین بنا به آنچه که پیش از این نیز رهبر معظم انقلاب به آن تاکید کردند یعنی فراهم کردن شرایط برای ازدواج های آسان، می توان گفت این مهم بیش از اینکه وابسته به عملکرد مدیران باشد بسته به تصمیم های خانواده ها است.